net motívumait a misztikus magyarázatok olyan szúfí terminusok illusztrálására is felhasználták, mint például a *faná* (ami az egó megsemmisítése, egyfajta végérvényes önfeláldozás). E tétel zenéje immár legyen meglepetés, fedezze fel az olvasó maga. Csupán annyit mondhatunk stílusosan, a mű címének megfelelően, hogy *„nem hagy minket elkedvetlenedni”*: annyira szuggesztív, hogy a hirtelen befejeződés után még hosszan hallani véljük dallamát, mintha bennünk folytatódna…

Az egész album példaként szolgál arra is, hogyan lehet egy zene túlzott elvontság nélkül mély és sokatmondó, hatásvadászat nélkül izgalmas és élvezetes. Felkavaró, de nem bántó, megnyerő, de nem behízelgő. Legfőképpen pedig arra: hogyan meríthet a régmúlt hagyományaiból úgy, hogy közben friss és az újdonság erejével ható, egyszersmind örökérvényű legyen. A vonósnégyes tagjainak briliáns játéka méltóképpen társul Kayhan Kalhoréhoz, s ez a nagyszerű együttműködés és barátság remélhetőleg további zenei produktumokban is kifejezésre jut még.

Hegedűs Zoltán

Ensemble Fitzwilliam
GIROLAMO FRESCOBALDI: CANZONI & PARTITE
Audio CD, 71 perc (Astrée/Auvidis, 1993)

Róma, 1600-as évek első fele.

Signor Girolamo Frescobaldi háza. Igazából egy villa. Tágas szoba, egy clavichord mesteri faragványokkal, egy lant a széken; mindkét hangszeren mesterien játszott. Rengeteg lejegyzés, kotta, régi tabulatúrák halomban.

És botanikai atlaszok, színes metszetekkel. Paracelsus ajánlásai a föld, a talaj különböző elixírekkel történő megdúsítására. Theophrastus legendás könyve, a *Historia Plantarum*, kinyitva ott, ahol a Sárkányok Nyomdokában Növő Fűről van szó. Hogy igen keserű, de távol tart mindenféle kártékony rovart, kígyót, aligátort és csúszómászót a föld fölött és a föld alatt.

Külön polcon a Sárga Könyv, a régi gnosztikus traktátus a Virágok Titokzatos Hervadásáról.

A villa mögött egy háromszög alakú kertre látni. Egy titkos kert. És telis-tele különböző féle és fajta virágokkal.

Frescobaldi jól tudta, amit bő 200 év után Renoir leírt, miszerint a virágok nézése tisztítja a szemet. Azt is, amely belülre néz, vagy inkább felülre, amelyik a zenét látja.

A lemez címe röviden *Canzoni & Partite*, nem terhel minket hirtelen latin növénytani kifejezésekkel. Belépve a kertbe, lassan lecsendesedik a lelkünk; csak a közeli Szent Péter Bazilika harangjai hallatszanak.

A harmónia, a dallam felépülése nem felépülés, hanem betekintés-engedély, tehát nem kialakulást hallunk, hanem valamit, ami már valahol készen volt. Színekkel, szirmokkal, formákkal, a kiteljesedés csupán annyi, mint amikor néhány ki nem nyílt bimbó virággá változik.

A „Canzon Sesta a due Canti e Basso” nem más, mint *Potentilla nitida*. Szereti a sziklás talajt, a nyílt tereket, a szelet, sőt, kisebb vihar sem ártalmas, vagyis a ritmus gyökérzete erős, hallhatóan nem párhuzamos erezet, hanem elágazó és mélyre hatoló. A föld fölött közvetlenül szeret terjeszkedni, a cselló szólama horizontális, a levélzet terpesztése a fény felé nagymértékű. A furulya-virágzat színe hegyvidéken annyira erős, hogy enyhén karcolós. Könnyfakasztó, ez a neve Ferrara környékén. A harmóniaérzet egyenesen meghökkentő. Hogy miért? Mert nem következik sem a szerkezetből, sem a dallamvezetésből, sem az előadásból. Bizonyos, hogy ezekkel a belső, láthatatlan színekkel van valami.

Potentilla nitida

A „Canzon Terza a due Canti”: *Cholchicum hungaricum*. A megvalósult beteljesületlenség; a két furulya először uniszónóban, aztán elkanyarodnak másik szólamra, egy száron nézik egymást, állandóan, egészen közel egymáshoz, egymás lélegzetében gyönyörködve, halálukig nagy szerelemben.

A „Trio”: *Pulsatilla grandis*. A szélvédett helyeket szereti, tehát a furulyák csak egészen finoman, szinte csak lehelnek, a cselló most teljes szólamot kap, a reneszánsz egyenrangúsága köszön vissza, állnak hárman, picit érintik egymást, lassú különbözőségük gyönyörködtet, az ég színét tükrözik vissza.

A „Canzon Terza”: *Crocus reticulatus*. Érzékeny, csak a védett teraszokon és rejtőző völgyekben él, a két furulya vékony hártyát von, a cselló-szár finoman tartja a sérülékeny leveleket. Párhuzamos erezet, bojtos gyökérzet, pár centi mély csak. A virág, az maga a csoda. Egyszerű szólamnak tűnik, aztán mégsem. Valamit mond, fontosat. Virágnyelven. Érti, aki tudja, tudja, aki érti. De nagyon szép ez a magyar, nem?

A „Basso Solo”: *Saponaria pumila*. Van több is. Lehetséges, hogy mégis egy növény. Elsőre lerohanó, pedig vékony szár, pici hajtások, felkúszik mindenhová, belenő a kőszikla belsejébe, átszövi zeneiségével, mint az egész lemezt, megy a dallam, szakaszonként változik, vannak alul láthatatlan göcsörtös részek, amelyből aztán olyan gyönyörűségű pici virágok nyílnak az ég felé, hogy még ma, 400 év után is beszélnek róla. A *National Geographic* címlapfotósainak visszatérő álma.

Annyira fordulékony és meghökkentő, hogy néhány barátom elhitte a komoly felvezetésemet, hogy figyelj, most egy szicíliai kortárs szerző művét mutatom, 2010-ből, lemezen nincs, ez csak egy demófelvétel… Aztán mondják, hogy mennyire remek, és érezni a mai kort erősen, ugye? – nevetek, az indák és a kacsok kacskaringós kíváncsisággal feszítik szét zenei fél(re)-tájékozottságunkat, a dallam megy a maga útján, több hallgatás után dereng fel valami komoly rendszer, ami nagyon erősen ott a háttérben, mint az egész hegy maga.

Bruno Cocset itt még fiatal, mint egy forradalmár. Haja nem volt több sokkal, de a vonókezelésében van valami őrjítően nyugtalanító.

A lemezen gyakorlatilag a gyönyörű *folia* és *passacaglia* szóló-csembalóvariációk az alap, a

Saponaria pumila

talajszint, a keret, amin maga a kert fekszik, a *fű* (*Muscus spinalis*), rengeteg fűszál, körbeveszik és táplálják a virágokat, végtelenbe forduló ismétlődés, de figyelmesen, közelről nézve, lehajolva. Sőt, egyenesen azt mondom, feküdjünk le, rá a pázsitra, és innen apró, miniatűr virágok garmadáját láthatjuk, a díszítések díszítéseit, apró, hártravetett kacskaringók, szinte követhetetlen futamok varázsolnak el.

A „Canzon Prima a due Canti": *Nigritella rubra* – két furulya, összefonódásuk a kifújt levegő össze-hullámoztatása, gyakorlatilag a lélegzetek egybevegyülése, egy párbeszéd, ahol mindkettő egyszerre beszél, mégis jobban értjük, mint külön-külön. Ez furcsa, nem? A virágzatuk igen különleges, bonyolult, állnak egymás mellett a szélben, a szerelmespár szétválasztva, örök vágyakozásban nézik egymást, nincs kizárva, hogy ott szerelmeskednek, ahol senki sem látja őket, a gyökérzet kuszaságában… Amit fent látunk, hogy a cselló viszi a titkos üzeneteket ide-oda. Az összhang megdöbbentő.

Az együttes soha többé nem állt így össze. A CD immár beszerezhetetlen. Az a lerohanó és megdöbbentő szépség lengi be a felvételt, amely a mulandóságával és a megismételhetetlenségével valamit finoman megfájdít, ott belül, hogy nem akarjuk, hogy vége legyen, de mégis tudjuk, hogy így kell lennie, hogy a virágok szépsége valahogy elcserélte magát a mi lelkünk egyik darabjára.

A Sárga Könyv traktátusa hosszan elemzi ezt a jelenséget. Kár, hogy az utolsó példány is elveszett valamelyik napóleoni háborúban, aztán még Indokínában látták felbukkanni egy ópiumevő hagyatékában… De ez már csak legenda, semmi több.

25 év eltelt.

De mennyire nagyon szeretem ezt a lemezt.

Király Péter

Cappella Mediterranea – Leonardo García-Alarcón

BARBARA STROZZI: VIRTUOSISSIMA COMPOSITRICE

Audio CD, 60 perc (Ambronay Éditions, 2009)

Barbara Strozzi. Ott kezdjük, hogy *nő* volt. Női zeneszerző. Ez akkoriban éppoly ritkaság volt, mint manapság. Amikor az évszámra nézünk, 1635, ez a ritkaság átvált a szinte-lehetetlenre, mert ne áltassuk magunkat, a férfi-nő kérdéskörben Európában 50 éve is feudális állapotok uralkodtak, 400 éve meg főleg.

Vagy mégsem? A válasz most kivételesen: „De"… Csak volt néhány szigetszerű tünemény, ahol mindig másképp mentek a dolgok. Pontosabban, egy ilyen hely biztosan volt, és csak majdnem sziget, a kulcsszó inkább *lagúna*.

Igen, megint, sokadszorra, Velencéről van szó.

Ez az a furcsa város, ahol az utcák vízből vannak, és a lakosok csónakon mennek a dolgukra. Az első operaházak megnyitásának korszaka; a színházi és a zenei élet érthetetlenül meredek felívelése.

A barokk első kiteljesedése.

Barbara Strozzi 1619-ben született. *Figliuola elettiva,* ez a kifejezés maradt ránk, amiből gyanítható, hogy fogadott leány volt. A legjobb neveltetést kapta, tanítómesterei között maga Cavalli is szerepelt. Giulio Strozzi vette a nevére – innentől apa-lánya projektről beszélünk, mert Strozzi versekre Strozzi zeneművek születtek –, mivel ő, amellett, hogy az egyik legbefolyásosabb firenzei család feje volt, a kor egyik legkiválóbb költőjeként rengeteg verset és jó néhány librettót is írt egy feltörekvő új műfajnak, amit szimplán úgy neveztek, hogy mű, vagyis opera.

Az Accademia degli Unisoni létrehozója, amely, mintegy zenei fióküzeme volt az Accademia degli Incogniti körnek, ennek a már-